

Aurelia Bărbulescu
Cristina-Diana Neculai

Exersăm, ne jucăm, ortograme învățăm

mai
s-au
deal

www.e-librariescolara.ro
Editura CARMINIS

CUPRINS

Prefață	3	*cai / c-ai	84
Într-o, într-un, într-o, dintr-un, printr-o, printr-un	5	*ceai / ce-ai	87
sa / s-a	8	*mor / m-or	90
sau / s-au	15	*ție / ti-e	93
ia / i-a	18	*ți-ai, ți-a, ți-am, ți-au, ți-ai	95
iau / i-au	23	*deal / de-al	97
*i-am, i-ai, i-ați	26	*ai / a-ai	99
la / l-a	28	*o	101
nea / ne-a	32	*cam / c-am	103
neam / ne-am	34	*iar / i-ar	106
*ne-ai, ne-au, ne-ați	37	*laș / l-aș	108
ua / u-a	40	*l-am, l-au, l-ați, l-au	110
*v-am, v-ați, v-au	42	*mă / mi-a	113
vai / v-ai	44	*mii / mi-i	116
cel / ce-l	47	*mi-am, mi-ai, mi-ați, mi-au, mi-l	119
nu / nu-l, nu-i, nu-și	49	*sar / s-ar	121
*nu-mi, nu-ți, nu-s	50	*var / v-ar	124
n-am, n-a, n-are, n-ați, n-au	53	aceea / aceia	126
mie / mi-e	57	aceeași / aceiași	129
*mai / m-ai	59	altădată / altă dată	132
*m-am, m-a, m-ați, m-au	62	bineînțeles / bine înțeles	134
*săi / să-i	64	după / de pe	136
*să-mi, să-ți, să-l	68	decât / de cât	138
tea / ce-a	70	demult / de mult	141
*cei / ce-i	72	numai / nu mai	143
*car / c-ar	75	odată / o dată	146
*caș / c-aș	78	nici o dată / nicio dată / nici o dată ...	148
*căi / că-i	80	Texte pentru dictare	151

sa / s-a

Se scrie **sa** și în acest cuvânt se poate înlocui cu **lui** sau **ei**.

Minea sa este inteligentă.

Mingea sa e nouă.

Adina și prietena sa merg la teatru.

Se scrie **s-a** când sunt două cuvinte care se rostesc împreună în aceeași singură silabă, iar în scris se leagă cu liniuță de unire.

Cuvântul **a** ajută la exprimarea unei acțiuni care s-a desfășurat în trecut: *a dus, a stat, a rupt, a ascuns* etc.

REȚINEȚI !

S-a nu se poate înlocui cu unul dintre cuvintele **lui** sau **ei**.

Mingea s-a spart.

Ciprian s-a plimbat prin parc.

S-a așezat pe locul lui.

Exerciții

1. Tăiați formele greșite din textul următor:

Anghel *sa/s-a* a mers la Grădina Zoologică cu prietena *sa/s-a*. Acolo *sa/s-a* întâlni pe Cezar, colegul său. Au început vizita. La tot pasul îi întâmpina ceva nou și interesant.

Anghel *sa/s-a* plimbat fără teamă prin fața cuștilor cu animale. Prietena *sa/s-a* a admirat multimea de păsări cu pene multicolore. Cezar *sa/s-a* dus întâi să vadă ursuleții panda.

La întoarcere au discutat cu însuflețire despre cele văzute.

2. Încercați forma corectă:

Bunica *sa/s-a* a plecat în stațiune.

Rochița *sa/s-a s-a/sa* murdărit.

Vivi s-a/s-a trezit când a venit sora s-a/s-a.

Elevul sa/s-a așezat în banca sa/s-a.

Haina sa/s-a s-a/s-a rupt.

Sania sa/s-a sa/s-a rostogolit.

3. Transformați după model și alcătuiți enunțuri cu două perechi de la fiecare punct:

a) se trezește – s-a trezit

se îmbracă →

se uită →

se chinuiește →

se bucură →

se duce →

b) se luptă – s-a luptat

se ceartă →

se laudă →

se așteaptă →

se rușinează →

se rostogolește →

4. Alcătuiți câte două propoziții folosind cuvintele sa și s-a:

5. Dictare

a) E primăvară. Dimineața s-a arătat la orizont discul soarelui. Un fluture s-a așezat pe o floare. Sorin a prins fluturile. S-a zăbătut neputincios în mâna lui. I s-a făcut milă de el. A desfăcut pumnul, iar fluturile au zburat și s-a dus cât mai departe.

b) Corina s-a dus cu mama sa la cumpărături. Au intrat în hipermarket. Fetita s-a îmbrăcat cu o jachetă roșie, cu nasturi aurii. Jacheta sa era foarte elegantă.

Apoi s-a îndreptat spre standul cu încălțăminte. S-a încălțat cu o pereche de cizme. Era minunate!

S-a bucurat când mama sa a cumpărat și jacheta și cizmele.

c) Mama s-a sculat devreme. Ea s-a gândit să meargă la bunici. Bunica sa era bolnavă. Fetita s-a hotărât să o ajute la gospodărie. Bunicii au fost emoționați de ideea sa. Văsoara sa i s-a alăturat.

Bunicii au fost fericiți.

Aprofundate

1. Tăiați formele greșite dintre cele scrise înclinat.

Într-o seară, Răducu se întorcea acasă. Drumul lui trecea printr-o pădure deasă și întincoasă. Deodată sa/s-a auzit un plâns de copil. Sa/s-a apropiat și a văzut un băiețel care plângea și din când în când o striga pe mama sa/s-a.

Răducu ia copilul, îl mângâie și îi promite că îl va duce acasă. Copilul sa/s-a liniștit. Au pornit împreună. Pe drum au fost întâmpinați de mama băiețelului, care aflase că acesta s-a/sa rătăcit de ceilalți colegi.

Răducu a primit fericit mulțumirile mamei.

2. Completați cu termenii potriviți, folosind ortograma s-a pentru a întregi enunțurile (mânjit, vopsit, așezat).

„În ordine, de la cel dintâi până la ultimul, întreabă:

- Cine pe scaunul meu proaspăt vopsit?
- Cine cu marmelada mea de caise?
- Cine cu vopselele din cutia mea?”

(Octav Pancu-Iași – *Albastră ca cerneala*)

Ghiocelul și-a scuturat dallu haină. Bucuria era fără margini. Prin pădure împrăștiat o boare ușoară de parfum.

7. Adăgați în casete ortogramele s-a, a, într-o, pentru a întregi textul:

Un vultur [] așezat în cuibul său din vârful muntelui. Acolo a crescut un pui.

[] zburat [] întors, puiul nu mai [] uitat de jur-împrejur. Puiul era jos. În cădere, aripa [] stângă [] lovit de stânci. [] julit, dar nu [] rupt.

8. Dictare

a) Ionuț s-a dus în pădure. S-a gândit să meargă pe cărarea cea mai scurtă. Aude la marginea pădurii, aude să strigăt de ajutor. S-a plimbat și s-a uitat de jur-împrejur, dar nu a văzut nimic. A ascultat de unde venea strigătul. A constatat că se aude din lăstărișul din fața sa.

S-a apropiat cu teamă. A văzut trupul pădurarului alături de un copac care zăcea înjunghiat.

Ionuț s-a aplecat asupra lui și a văzut că e rănit rău. S-a dus în sat numai într-o fiară și s-a întors cu ajutoare.

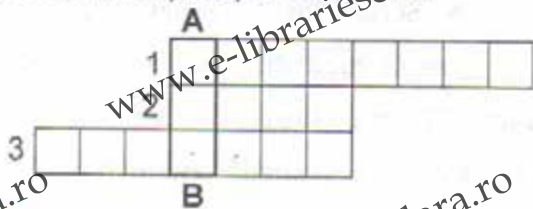
Pădurarul s-a făcut bine curând. I-a mulțumit lui Ionuț pentru fapta sa și i-a dăruit o căciulă din blană de lepure.

b) S-a terminat ora de matematică. Elevii ies în recreație. Liliانا și colega sa se joacă cu mingea. Liliانا s-a împiedicat și a căzut. S-a julit puțin la genunchi. S-a ridicat și s-a jucat în continuare. S-a sunat însă de intrare și jocul cu mingea s-a terminat.

Găsiți cuvintele cu sens opus celor date mai jos. Completați careul și apoi alcătuiți enunțuri în care să introduceți cuvântul obținut pe verticală.

1. agitat - l...
2. ține minte - u...
3. strânge (masa) - î...

**ți-ai, ți-a, ți-am,*
ți-au, ți-l

Scrierile **ți-ai, ți-a, ți-am, ți-au, ți-l** și **ai, a, am** sunt două cuvinte („ți-“ și „ai“), („ți-“ și „a“), („ți-“ și „am“), („ai“ și „a“ și „am“) care se rostesc împreună într-o singură silabă, iar în scris se leagă totdeauna prin liniuță la scriere.

Cuvintele **ai, a, am** ajută la exprimarea unei acțiuni: *ai scris, a scris, am scris.*

Cuvintele **ți-** și **-l** sunt pronume.

Ți-ai scris tema? (*ai scris* – verb; *ți-* – pronume)

Ți-a găsit mingea. (*a găsit* – verb; *ai?* *ție, ți-*)

Ți-am desenat o floare. (*am desenat* – verb; cui? *ție, ți-*)

Ți-au plăcut fructele? (*au plăcut* – verb; cui? *ție, ți-*)

Ți-l dau mâine pinul. (*ți-*, *-l* – pronume)

Exerciții

Explicați scrierea ortogramei în următorul text:

Doru și Andrada s-au dus în drumeție la pădure.

Andrada n-a uitat să-și ia plasa de prins fluturi.

– Tu ți-ai luat plasa, Doru?

– N-am luat-o. Ți-am spus că s-a rupt.

– Nu ți-a dat-o Alin pe a lui?

– Nu i-am cerut-o. Mi-au spus frații lui că n-o mai are.

– Nu-i nimic! Vom folosi plasa mea.

Andrada n-a prins nici un fluturaș.

– Mulți fluturi ți-au scăpat! Ce-i cu tine?

Fetița nu-i răspunse, ci îi înmână plasa zicându-i:

– Ți-o dau, să-ți prinzi tu!

În locul spațiilor libere scrieți următoarele ortograme: *ți-am*, *ai*, *ți-a*, *ți-l*.

– Ioana, spus să cauți umbrela! Nu amintit

unde ai pus-o?

bineînțeleș / bine înțeleș

Se scrie **bineînțeleș** atunci când este un singur cuvânt, iar acesta se poate înlocui cu **desigur, firește, precis, sigur** etc.

Dacă îți termini tema, bineînțeleș că te las la joacă.
(desigur, precis, sigur)

Se scrie **bine înțeleș** când sunt două cuvinte („bine” și „înțeleș”) care au sensul de **lămurit, clarificat**.

Textul tău a fost bine înțeleș de elevi.

Exerciții

1. Scrieți propozițiile care se înțeleg în următorul joc:

a)

Bineînțeleș

- că și-au îndreptat privirea spre noi.
- că întreaga familie i-a ajutat.

Nimeni n-ar fi împotriva ei, ○

A întârziat și de această dată, ○

bineînțeleș.

b) Tata nu a fost ◇

Textul problemei a fost ◇

A vorbit cu mare tărie ca să fie ◇

bine înțeleș

◇ de elevi.

◇ de toți.

◇ de copii.

TEXTE PENTRU DICTARE

1. A sosit iarna. Ionida, Iacob și Iancu privesc jocul fulgilor de nea. Ei zboară ca niște fluturi albi, ușori, jucăuși și scilințori. Iancu ia sania și pleacă la derdeluș. Vin și ceilalți după el. Sania lui Iacob se răstoarnă. Celelalte sanii se rostogolesc peste ea.

– Ia să văd, te-ai lovit? o întreabă Iancu pe Ionica.

– Nu! răspunde ea scuturându-se în zăpadă.

Copiii chiuiiau de bucurie. Fără umbrele înserării s-au lăsat pe jos, toți au plecat acasă fericiți.

2. Ici-colo a răsunat câte un firicel de iarbă. Soarele, care ieșise dintre norii împrăștiati de vânt, le mângâie cu razele lui căldute.

Vântul ce adia lin le-a întrebat:

– Nu ai ieșit prea devreme? Iarna încă nu a plecat.

– Iarna n-o să mai stea mult. Nu ai ai are putere. În curând va sosi primăvara și ea trebuie să plece. Vântule, atunci sute și mii de firicele.

3. Bogdan s-a sculat și a plecat la plimbare. L-a întâmpinat colegul său, Laurențiu, cu care se împrietenise. Și-au cumpărat bomboane și cornuri cu mac. S-au așezat la umbră, pe o bancă. Lângă ei s-a așezat o fetiță simpatică. Au invitat-o să joace împreună un joc interesant.

4. Vlăduț mi-a arătat colecția lui de fluturi. Aveau aripile frumoase și diferite colorate. Ce frumoși erau!

După un timp de tăcere, Vlăduț mi-a spus:

– Cu ajutorul acestor frumoase aripi, fluturii zboară.

– Cum se înmulțesc fluturii? l-am întrebat pe Vlăduț.

– Prin ouă. Ouăle lor sunt mici ca boabele de mac. Din ouă ies omizile, care se hrănesc cu frunzele plantelor. Ele fac urari pagube.

5. Când tata și frații lui Gabriel s-au înapoiat acasă de la plimbare, l-au găsit cu ochii plini de lacrimi.

– Ce ți s-a întâmplat, Gabriel, de ce ai plâns? îl întreabă tatăl său.

– Pe mine de ce nu m-ați luat la plimbare?

– Așa este! Uite, vezi, am uitat. Iartă-ne și tu, că n-am făcut-o din răutate.

6. Dragoș l-a întrebat pe Florin:

– Ai citit lectura suplimentară?

– N-am citit-o! N-am găsit cartea la bibliotecă.

– De ce n-ai venit la mine? Ți-o împrumutam eu.